

‘Plaquette-sneeuwbal’ niet te stuiten

Frans Zack

In het december 2000-nummer van het kwartaalblad schreef ik voor het eerst iets over plaquettes die in vroeger jaren bij speciale gelegenheden vervaardigd werden. Veelal kregen vooraanstaande personen een dergelijk reliëf-portret aangeboden bij een jubileum of afscheid. Met dit artikel heb ik wel het nodige los gemaakt want nog altijd komen er reacties binnen. Bij de vorige gelegenheid noemde ik het daarom al een sneeuwbal die nog niet is uitgerold.

Tal van de plaquettes die in Hoorn onthuld werden waren vervaardigd door de heer J. C. Kerkmeijer. Een nog groter aantal van dit soort kunstwerken kwam echter van de hand van de heer G. H. Lückens. De beeldend-kunstenaar Gerhard Heinrich Lückens (roepnaam Gerard) werd op 16 juni 1882 op het adres Ramen 16 te Hoorn geboren. Later verhuisde hij naar Ramen 18, aan de andere zijde van het Arminiaanse gloop. Gedurende zijn werkzaam leven was hij van het oprichtingsjaar 1917 tot 1942 ook bestuurslid van onze vereniging. Het penningmeesterschap werd vanaf 1917 waargenomen door Maarten Storm, een vriend van Lückens en mede-oprichter van de vereniging. Storm moest om gezondheidsredenen in 1926 zijn functie neerleggen. Dit was voor Gerard Lückens aanleiding het penningmeesterschap tot 1928 over te nemen. In dat jaar kon hij deze functie overdragen aan H. J. Sindram die dit zou blijven doen tot 1940. Naast dit alles was Gerard Lückens ook van 1917 tot 1926 archivaris van onze vereniging.

Door mijn artikelen ben ik in contact gekomen met de in Den Haag woonachtige mevrouw G. Mellegers-Lückens, dochter van de beeldend-kunstenaar. Zij wees mij er op dat haar schoonzoon, Aad Moget samen met haar dochter Marry, een speciale internetsite heeft ontwikkeld over de familie Lückens. Aan deze site werd ook meegewerkt door haar in Israël wonende zoon Yair en Gerben Kazimier uit Schellinkhout.

Voor wie in Oud-Hoorn is geïnteresseerd is dit een bijzonder lezenswaardige site, vooropgesteld dat men over internet beschikt. Via deze site krijgt men niet alleen een overzicht van het geslacht Lückens, maar wordt ook een indruk gegeven van de vele kunstwerken die door G. H. Lückens werden vervaardigd. In het

juni-nummer noemde ik al het reliëf-portret op het Wilson-familiegraf. Ook dit werkstuk wordt op de site genoemd en daarbij wordt dan tevens vermeld dat als dank de familie Lückens levenslang gratis naar de Wilson-bioscoop mocht.

De kunstwerken van modelleur Lückens waren echter niet alleen in Hoorn te vinden. Ook vanuit Alkmaar en Enkhuizen heeft men de weg naar deze kunstenaar weten te vinden. Zo vindt men in Alkmaar bijvoorbeeld het Van Dam-monument aan de Prinses Juliana-laan. Het gaat om een zandstenen triptiek met een bronzen portret van de chirurg (1880-1937).

De bronzen plaquette werd door Lückens vervaardigd en gegoten bij metaalwarenfabriek Scholten. Nadat in 1900 de Snouck van Loosen-ziekeninrichting te Enkhuizen in gebruik was genomen werd dr. Henricus Cornelis van der Lee aangesteld als geneesheer-directeur. Hij zou deze functie blijven vervullen tot 1935 en werd voor zijn verdiensten

Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog modelleerde Gerhard Lückens dit portret van Reindert Wiggers.

geëerd met een monument dat te vinden is in het Julianaplantsoen in Enkhuizen. Dit monument draagt een bronzen plaquette met het portret van dr. Van der Lee dat werd vervaardigd door Lückens.

Vermissingen

Mevrouw G. Mellegers-Lückens schreef mij eerder dat zij zowel een portret als ook een buste miste van ds. Schwill. De in 1833 in Amsterdam geboren Johan Hendrik Schwill werd op 13 mei 1860 in Hoorn beroepen. Vervolgens stond hij hier tot zijn emeritaat op 1 april 1902. Hij overleed op 8 mei 1903. Bedoelde buste werd door Lückens vervaardigd en aan ds. Schwill aangeboden bij zijn 40-jarig jubileum als predikant. Van de heer A. de Graaf vernam ik dat bedoeld portret nog altijd in de kerk aan de Ramen te vinden is, evenals de jubileumboeken, gemaakt bij het 25-jarig en 40-jarig predikantschap van ds. Schwill. De heer De Graaf, sinds ongeveer 1960 nauw betrokken bij het wel-en-wee van de Lutherse kerk, weet echter niets van de buste van de dominee. "Deze buste werd in 1902 aan dominee Schwill aangeboden, dat is nu zo'n 100 jaar geleden. Er is inmiddels niemand meer in leven waar we aan kunnen vragen hoe dat toen gegaan is en waar deze buste gebleven is", aldus de heer De Graaf.

Op de goed verzorgde Lückens-site vindt men naast een genealogisch beeld van de familie ook historische achtergronden en een overzicht van de kunstwerken. De beeldend-kunstenaar G. H. Lückens zelf is te zien op de foto op pagina 77 van het juni-nummer van het kwartaalblad.

Nieuwe plaquette

Als vervolg op dit alles kreeg ik van de heer Jaap Wiggers uit Hoorn een foto van een plaquette, aangeboden aan zijn oom Reindert Wiggers. Deze

plaquette werd eveneens gemodelleerd door Gerard Lückens en in brons gegoten bij de Hoornse metaalwarenfabriek Scholten. Dat kon ook haast niet anders want de heer Wiggers was daar chef van de werkplaats en de plaquette kreeg hij van het personeel bij zijn 50-jarig bedrijfs-jubileum in 1942. Reindert Wiggers werd op 30 september 1879 geboren. Hij kwam op 15 juni 1892 in dienst van de toenmalige metaalwarenfabriek van G. Scholten aan de Nieuwstraat te Hoorn. In de loop der jaren bracht hij het hier tot bedrijfsleider en was als zodanig nauw betrokken bij de aanleg van het elektriciteitsnet bij de middenstand in Hoorn. Ook heeft hij advies gegeven aan het Nationaal Luchtvaartlaboratorium in Amsterdam. Het ging hier om de bouw van een windtunnel waarvoor hij een speciaal raster wist te ontwikkelen. Bij de bouw van de Rijks H.B.S. aan de Joh. Messchaertstraat waren problemen met de bevestiging van de klimrekken in het gymnastieklokaal. Speciaal voor dit doel bedacht hij een constructie die later geleid heeft tot de keilbout zoals wij die nu kennen. Door de firma Scholten werd op dit ontwerp patent aangevraagd en ook verkregen. Hier is Reindert Wiggers financieel echter nooit beter van geworden. Evenals zovele andere van deze reliëfportretten is ook de huidige verblijfplaats van deze plaquette niet meer te achterhalen. Gezien het feit dat Gerhard Heinrich Lückens op 31 juli 1942 te Hoorn is overleden mogen we aannemen dat dit kunstwerk zo ongeveer het laatste is dat hij heeft vervaardigd. Wie weet, duiken er nog meer door Gerard Lückens vervaardigde kunstwerken op. Als dat zo is zal ik de lezers van ons kwartaalblad zeker op de hoogte houden en blijft deze "sneeuwbal" nog langer doorrollen. Zo u de beschikking over internet heeft, kijk dan in ieder geval op: <http://home.hccnet.nl/aad.moget>: het is de moeite méér dan waard.